N°. 97.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . *f* 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . " 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

VRIJDAG 16 SEPTEMBER.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet.**
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . *f* 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . " 5.00.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement *f* **60**, Ned. Cour.

BERIGT.

Zij, die zich met het nieuwe quartaal, beginnende met 1 October aanstaande, abonneren op deze Courant, zullen *"de Grondwet"* reeds van af den 19den dezer. — zijnde de dag van de opening der nieuwe zitting van de Staten-Generaal — *gratis* ontvangen.

JOH. NOMAN EN ZOON.

De MONITEUR FRANÇAIS — de Staats-Courant der Fransche Regering — deelt de navolgende bijzonderheden mede omtrent het verblijf der Fransche officieren in het Kamp bij Zeist. Enkele uitdrukkingen en zinspelingen mogen, meenen wij, niet onopgemerkt voorbijgaan voor hen, die weten, welke strekking de artikelen van den *Moniteur* soms hebben.

De Generaal Rollin, adjudant-generaal van het Paleis en de kommandant Favé, ordonnans-officier van den keizer, door Z. M. gezonden om de manoeuvres in het Kamp bij Zeist, in *Holland*, bij te wonen, hebben een gedeelte van Nederland bezocht, van den heer van Mansfeld, adjudant des konings vergezeld. Zij zijn overal met levendige voorkomendheid ontvangen; hunne dubbele betrekking, als *fransche officieren* en als *verbonden aan den persoon des keizers*, heeft hen met de meeste onderscheiding doen ontvangen.

"In het kamp aangekomen hebben zij daar *den Koning van Holland* aangetroffen, die reeds sedert eenige dagen zijn verblijf onder eene tent had gevestigd. Z. M. schept in dit krijgsmansleven veel behagen. De tenten van den generaal Rollin en van den kommandant Favé staan in de nabijheid van die den Konings. Aan tafel worden hun de eereplaatsen aangewezen.

"De Koning ondervraagt, met eene nieuwsgierigheid die den stempel van de levendigste belangstelling draagt, naar al hetgeen in het Fransche leger plaats heeft en hij legt bij elke gelegenheid *zijne hooge bewondering aan den dag voor den persoon des keizers* en voor de diensten, die Z. M. bewezen heeft, verklarende, dat zij niet minder nuttig voor Europa dan voor Frankrijk zelf zijn geweest.

"Bij het eerste diner, waaraan de Fransche officieren deel namen, vulde de koning zijn glas en staande, even als alle overige gasten, bragt hij een toast uit op Keizer Napoléon III, zich geluk wenschende met de zending, die deze officieren thans bij hem vervulden, en waarin hij een blijk zag van de vriendschappelijke gevoelens, die de keizer aan het Nederlandsche Gouvernement toedraagt. Deze toast werd door een drievoudig *hoerrah* opgevolgd. Men heeft vooral opgemerkt, dat *tegen de gewoonte des konings*, die zich anders bij dergelijke gelegenheden nooit dan van de Hollandsche taal bedient, hij zich ditmaal in de Fransche taal uitdrukte, *als om meer beteekenis aan de uitdrukking zijner gevoelens te geven.*

"Het kamp bij Zeist is in eene uitgestrekte heide opgeslagen, digt bij het dorp, dat dezen naam draagt, tusschen Utrecht en Amersfoort, bijna op gelijken afstand van die twee steden. In 1804 en 1805 kampeerde een Fransch legerkorps, onder het bevel van den generaal Marmont, op dezelfde plaats en rigtte daar eene groote en vrij goed bewaard geblevene aarden piramide op, *die de inwoners nog met eene soort van hoogmoed toonen.* De herinneringen aan het *grootsche tijdvak van het keizerrijk zijn nog levendig in het land; de officieren, die in dat tijdvak in dienst waren, worden hoog geacht; men noemt hen met een zeer merkbaar gevoel van* VOLDOENING en EIGENLIEFDE."

Opmerkelijk is:

de bestendige titel van *"Koning van Holland"* gegeven aan Z. M. den Koning der Nederlanden, in verband vooral met de ook te Parijs niet onbekend gebleven grief daarover gemaakt tegen het Hof van Rome en met den titel van den *vader* van Keizer NAPOLEON III;

de minder gebruikelijke term, waarin steeds van den *"Koning van Holland"* wordt gesproken, terwijl, bij het gewagen van den Keizer, nimmer het praedicaat van Z. M. is vergeten;

de vermelding van den *hoogmoed*, de *voldoening* en de *eigenliefde*, die het tijdvak van het Fransche Keizerrijk in *"Holland"* nog steeds opwekt.

Zou *de Nederlander* — wiens sympathie voor het keizerlijk tijdvak in het algemeen en jegens NAPOLEON III in het bijzonder bekend is — daartegen niet eenig citaat uit BILDERDIJK hebben over te stellen?

De *Echo Universel* van heden deelt zijnen lezers het navolgende berigt mede:

"Wij ontvangen particuliere brieven uit Luxemburg, die te verstaan geven, dat het zoo onverwachte ontslag van het Groothertogelijk Ministerie in eenige betrekking schijnt te staan tot het vraagstuk der bisschoppelijke hierarchie in Nederland. Volgens onzen correspondent is het zeker, dat het Haagsche kabinet zeer ijverig met het hoofd der Katholijke Kerk ten aanzien van de vestiging des aartsbisschoppelijken zetels heeft onderhandeld, zijnde dit punt het hoofddoel der missie van den heer LIGHTENVELT te Rome geweest. Het Nederlandsche gouvernement begeerde en begeert nog, dat de zetel van den aartsbisschop van Utrecht gevestigd zij te 's Hertogenbosch, zonder in het minst ter wereld te willen terugkomen op den overeenkomstig de bepalingen des Pausen door Mgr. ZWIJSEN aangenomen titel, of op de geestelijke indeeling van het aartsbisdom, dat ten allen tijde *aartsbisdom van Utrecht* zou blijven heeten.

"De Heilige Stoel zou van zijn kant in deze concessie hebben toegestemd, mits Mgr. LAURENT, thans te Aken, op nieuw in zijn bisdom van Luxemburg zou worden hersteld.

"Dit zijn de feiten, waarvan onze correspondent de waarheid meent te kunnen staven. Hij treedt minder in bijzonderheden omtrent de redenen van het ontslag van het Luxemburgsche ministerie; maar hij onderstelt, dat de vijandelijkheid, die de ontslagen bestuurders tegen den verbannen bisschop bezielde, veel tot hun ontslag heeft bijgedragen. Daardoor toch hoopte men niet slechts aan de klagten van het Berlijnsche hof te voldoen, maar tevens den weg te banen tot eene beëindiging van de godsdienstige aangelegenheden van Luxemburg te gelijk met de vereffening van de jongste, met opzigt tot dezelfde zaak in Nederland gerezen moeijelijkheden."

De titel van *aartsbisschop* VAN *Utrecht*, de hoofdgedachte, *waartegen* de geheele April-beweging was gerigt, zou alzoo *blijven bestaan.*

Maar de aartsbisschop VAN Utrecht zou zijn wettig domicilium nemen *te 's Hertogenbosch*, ofschoon het hem onverlet zal blijven, *te Utrecht te gaan wonen.*

Tegenover deze *"belangrijke concessie"* zou de Paus hebben verkregen:

dat de verbanning van den bisschop LAURENT, onder de regering van WILLEM II uitgesproken, zal worden *herroepen;*

dat de bisschop LAURENT, ten gevolge van *politieke* handelingen uit Luxemburg verwijderd, die althans bij de *Regering* geene regtvaardiging schijnen te hebben gevonden, *op nieuw* aldaar den bisschopsstaf zal gaan voeren.

Treffende vervulling van de profetie der *Amsterdamsche Courant:* "Door het tegenwoordig Ministerie wordt *de eer van het land op eene waardige wijze* GEHANDHAAFD. Het Pauselijk gezag wordt *teruggebragt binnen zijne grenzen*, dat is: *op het grondgebied der godsdienst!*

Wij namen in ons No. van 10 Sept. jl. een *ingezonden stuk* op, waarin eene beslissing van den tegenwoordigen Minister van Binnenlandsche Zaken, ten aanzien der bepaling van het getal raadsleden in de gemeente Laren, werd beoordeeld.

In een *hoofdartikel* bestrijdt de *Amsterdamsche Courant* van heden deze beoordeeling, en neemt deze gelegenheid waar, om, naar loffelijker gewoonte, om den anderen regel uit te varen tegen "de schrijvers van *de Grondwet*" die dit stuk worden voorgesteld!

Wij constateren slechts dit nieuwe bewijs van loyauteit van het ministriële orgaan, aan den inzender van opgenoemd stuk de zorg overlatende, om de *Amsterdamsche* beantwoorden.

Wij zijn door het toeval, in staat gesteld, om den lande wat nader bekend te maken met één der bladen, die de heer VAN DAM VAN ISSELT hoogst waarschijnlijk heeft op het oog gehad.

Ons wordt het *Tielsche Weekblad* — van den *tweeden* September — toegezonden. Daarin lezen wij, onder anderen:

"De Roomschen meenen, schoon ten onregte, dat de wet is gemaakt om *hunne* vrijheid te verkorten, terwijl de regten van al de kerkgenootschappen, gelijkelijk, door de wet worden beveiligd en geëerbiedigd. *Ware het anders, wij zouden ons schamen voor onze Regering en voor de meerderhied onzer Tweede Kamer.*"

"Waren nu maar de schandalen ten einde, die zoo vele dagbladen tot oneer, wat zeggen we? tot onuitwischbaren smet hebben verstrekt; wij zouden trachten te vergeten en te vergeven. Maar helaas! erger nog dan te voren, *wordt de waarheid verminkt en verdraaid om de gemoederen op te winden van dat gedeelte der bevolking*, dat in den waan is gebragt, dat de wet vrijheid-roovend en verderfelijk is voor die kerk, waartoe die minderheid behoort.

"Couranten-schrijvers die geen brood hebben, als zij niet schelden en razen naar den wil en het voorschrift hunner partij; die nu hun leven rekken door de Roomsche opgewondenheid, en die zouden moeten bedelen als hun die laatste steun ontviel, willen wij dieper beklagen dan verachten. Zij zijn reeds ongelukkig genoeg; want hard is het lot van hem, die dagelijks op commando van zijn meester, zijn geweten moet verkrachten, op straffe van met vrouw en kinderen met eene hongerige maag naar bed te gaan.

"Maar de schrijvers van de "Grondwet" die over tijdelijke middelen kunnen beschikken, die hunne couranten in herbergen en kroegen, *gratis*, verspreiden (!!) die niet werken om den broode, maar die schrijven uit nijd en uit gekrenkte eigenliefde, die mannen zouden eenen naam verdienen, dien onze pen ons weigert neêr te schrijven."

De Heer VAN DAM VAN ISSELT sprak, op den *zevenden* September, in de Eerste Kamer de volgende reeds beruchte woorden: dezelfde van het *Tielsche Weekbl.*

"Ik wensch alleen dit te zeggen, *dat ik mij schamen zou voor de Regering des lands. dat ik mij schamen zou voor de meerderheid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, dat ik mij schamen zou voor mij zelven*, indien het waarheid was, dat door dit wets-ontwerp de welbegrepene godsdienstige vrijheid van iemand in den Lande wierd aangerand."

. . . .

"Maar het is niet vreemd dat een gedeelte van de Roomsch-Katholijke bevolking opgewonden is, het is niet vreemd dat zoo menige adressen, in meer of minder voegzame bewoordingen, tegen dit wets voorstel aan uwe vergadering zijn aangeboden, want, helaas! die bladen, die zich noemen de tolken van de openbare meening, hebben het zich tot een schandelijken pligt gemaakt om de gemoederen op te ruijen. Zij hebben de waarheid verwrongen, zij hebben de feiten verminkt, zij hebben op het ongeoefend verstand van der menigte invloed trachten uit te oefenen en zij zijn helaas! maar al te wel geslaagd. En nu wijs ik niet, Mijne Heeren, op die schandbladen, waarvan er, helaas! te veel zijn in het vaderland. Maar op die bladen, die zich achting en eerbied moesten waardig maken, die ten deele geschreven worden door mannen van talent, geschreven door hen die *"de Grondwet"* hebben durven nemen als de leus, gesteld boven een blad, "dat twist en tweedragt in het vaderland zaait."

De overéénstemming die in *woord* en *geest* heerscht tusschen het *Tielsche Weekblaadje* en den heer VAN DAM VAN ISSELT toont aan, onder welke *leiding* — zou de heer GROEN zeggen — geschreven wordt een blaadje, dat door zijne taal behoort tot de cathegorie van die "schandbladen" waarop dezelfde heer VAN DAM in de Eerste Kamer niet durfde wijzen, maar "waarvan er te velen, helaas! in ons Vaderland bestaan!"

Die *leiding* is een nieuwe paarl aan de onverwelkbre kroon van des heeren VAN DAMS *verdraagzaamheid* en *waarheidsliefde!*

"Ook in de Godsdienst is nog veel, dat enkel voor-
"bereiding en ontwikkeling is tot hooger doel. Daarom
"moet men niemands Godsdienst beschimpen. Wie eenen
"armen den mantel ontneemt, onder voorwendsel dat
"die een te slecht fatsoen heeft, is een wreedaard. En
"toch vervolgt men niet dezulken, die *geene* Godsdienst
"hebben, maar die eene *andere* Godsdienst hebben dan
"wij. Ook zijn wij meer geneigd elkander te haten
"wegens punten, waarover wij verschillen, dan om elkan-
"der te beminnen wegens punten waarin wij overeen-
"stemmen: *En de ijverigste bekeerders zijn gewoonlijk
"de wraakzuchtigsten, wanneer zij hun doel niet berei-
"ken.* De wandel, het leven alleen stelt de waarheid
"het krachtigste voor; al het overige kan huichelarij
"zijn. Doch het is de valsche vroomheid, die bijzon-
"dere gevoelens verwant met de leerlingen der Gods-
"dienst, en zonder genade verdoemt allen, die anders
"van hare gedachten zijn over zaken, welke niet tot
"het geloof behooren. Men beproeft meestal de geesten,
"niet of zij uit *God*, maar of zij uit de *kerk* zijn, en
"stelt hiermede feitelijk het gezag van deze boven dat
"van God, terwijl het toch eene les der wijsheid is:"
"Strijdt nooit over onverschillige zaken." "De valsche
"vroomheid kent slechts eenen *uitroeijenden* ijver; maar
"een valsche ijver, is dikwijls nog gevaarlijker dan het

ongeloof zelf. — Hoe velen zijn er, die de deuren van een anders huis omver rukken, om daarin voor zich zelve meer ruimte tot ingang te hebben! "Het beginsel der meeste geschillen is hoogmoed. Onder "voorwendsel van de belangen Gods te verdedigen zoekt "men zich zelven eenen naam te maken en de gisting "van een kokend bloed of eene hoogvliegende verbeel- "ding neemt men voor een waren ijver. Bij de meesten "komt de persoonlijkheid in het spel; en daarom loo- "pen zoo vele geschillen over meeningen op persoon- "lijkheden uit, omdat zij er mede beginnen."

"Eenheid van gevoelen is wenschelijk en de omvang "er van kan niet te uitgebreid zijn, mits het midden- "punt *de waarheid* zij. Wie waarheid wil hebben moet "kracht en moed hebben. Nu zijn er wel vele krachtige "en moedige mannen, die zeggen kunnen: *dat is waar!* "maar weinigen zijn er die zeggen willen: *dat is valsch.* "Daarom is het een dubbel bekwaam man, die den "vinger op het regte punt eener zaak *kan* en *durft* "leggen, en wie daarbij zegt:" "Voor mij alleen het "oor, voor de waarheid uw hart," "die is een waardig "handhaver der waarheid."

"Wie de waarheid meent te bezitten, die verdedige "haar *niet* door eigen of vreemd *gezag*, niet door eigen "of vreemd *geweld*, en niet door *magtspreuken*; *maar* "door *bewijzen*, door *feiten*, door klaarblijkelijkheden van "welken aard ook."

"Er bestaat geen voorbeeld dat de Apostelen eene "hoogere straf aan de tegenstanders der waarheid door "woord of daad hebben uitgeoefend, dan de uitsluiting "van de gemeenschap der geloovigen, van de gemeente. "De wijze van strijden tegen de vijanden der waarheid "moet vrij zijn van al wat onzuiver menschelijk, wat vleesche- "lijk is. — Er blijft geen twijfel meer over en er is "niets zekerder, dan dat wij voor geestelijke dingen "niet anders mogen strijden dan met geestelijke wapenen."

(*De Vereeniging* van September 1849.)

De Nederlander gaf vóór April betoogen, *in welke opzigten* het Roomsch-Catholicisme *overeenkomst* met de orthodoxe;

met de liberale-protestantsche partij. Nu mag de vraag toepasselijk geacht worden:

Is de orthodoxe partij, in haar strijd tegen de bisschoppelijke hierarchie, getrouw gebleven aan haar beginsel dat "men in het godsdienstige verdraagzaam kan "zijn ten opzigte van bijzaken en tegelijk *de hoofdzaak* "op de ernstigste, ijverigste, krachtigste en naauwge- "zetste wijze handhaven?"

"In den tegenwoordigen tijd, nu men daarin de open- "baring en uitoefening van verdraagzaamheid jegens "onderscheiden godsdienstige belijdenissen zoekt, dat "men aan geene den voorrang, zelfs niet den minsten "invloed op het bestuur van 's lands zaken niet alleen, "maar zelfs op het onderwijs in het algemeen, wil toestaan, "is de vraag: ""hoe moet omtrent de benoeming van ""Hoogleeraren in de godgeleerdheid aan 's lands hooge- ""scholen gehandeld worden,"" voor velen eene netelige "vraag geworden. Men kan niet ontkennen, dat de hooge- "scholen, die in ons land bestaan, uitdrukkelijk en voor- "namelijk haren oorsprong te danken hadden aan de "begeerte om ten nutte van inboorlingen en van vreem- "delingen, die met onze vaderen een gelijk geloof deel- "achtig waren, instellingen te hebben, op en door welke "godsdienstleeraars voor de Hervormde kerk gevormd "werden. De faculteit der godgeleerdheid aan 's lands "hoogescholen was dus eene faculteit der Hervormde "godgeleerdheid. *Dit uitsluitend regt der Hervormde* "*kerkleer op dezen leerstoel der godgeleerdheid aan 's lands* "*hoogescholen was dus een regt,* gegrond in de aanleiding "tot oprigting van deze, daarenboven een regt door het "genot van twee eeuwen als 't ware verzekerd, een ver- "kregen regt geworden, eindelijk ook uitdrukkelijk in de "nieuwe regeling van het hooger onderwijs, den 2 Aug. "1815 gearresteerd, erkend en gehandhaafd. Omtrent dit "punt ten minste behelsde de nieuwe regeling eene voort- "zetting van het oude. Dit moge wel bedacht en in 't "oog gehouden worden en ten einde verwarring van "denkbeelden te voorkomen, moet men niet datgene, "wat men wenschen zoude bij eene nieuwe regeling inge- "voerd te zien, als reeds aanwezig in de bestaande aan- "nemen. Al mogen dan de openbare lessen van hoog- "leeraren in de godgeleerdheid gevolgd zijn geworden "door jongelingen, die niet van de Hervormde geloofs- "belijdenis waren, en worden dezen niet geweerd, wan- "neer zij die lessen willen volgen, *dit neemt niet weg dat op de* "*leerstoelen in de godgeleerdheid aan 's lands hoogescholen,* "op grond van oude instellingen en vernieuwde bepalin- "gen, *een uitsluitend regt der Hervormde kerkleer bestaat,* "hetwelk niet zoo maar kan worden weggeredeneerd, "dat deze leerstoelen bestemd zijn: tot vorming van "kweekelingen voor de Hervormde godsdienst" (art. 56, besluit 2 Aug. 1815.)

(*De Vereeniging*, Mei 1851.)

Men mag *nu* vragen; in hoever de *medewerking* van dat Staatsgezag kan worden gevraagd tot de uitoefening van dat regt *door de Hervormde kerk?*

Of omgekeerd de Staat bij de uitoefening van zijn regt tot benoeming van hoogleeraren, *de medewerking van de kerk moet vragen?*

De Grondwet schreef op 12 Julij:

"Menigmaal is reeds gevraagd: *wat* is toch onder de "leiding van den Heer GROEN tot welzijn van het Va- "derland *tot stand gebragt?*"

Die vraag werd ook meermalen gedaan ten aanzien van het belang der Nederlandsche Hervormde kerk.

De Bazuin (een onlangs verschenen orgaan der *Christelijk Afgescheidene kerk*) neemt aanleiding uit een citaat van het werk: *Het regt der Hervormde Gezindheid*, van Mr. GROEN VAN PRINSTERER, en *de Nederlander* van 22 Julij tot de volgende vraag:

"Misvatting is mogelijk en menschelijk, en leidt er "vaak toe, om iemand iets toe te schrijven waarvan "hij een afkeer heeft.

"Daarom willen wij ter verduidelijking liever vragen: "wat zoudt gij doen, zoo gij als *leeraar of ouderling* "lid waart der Synode, die geroepen is, om de regten "der gemeente te *handhaven?* Zou het getrouw zijn, om "*in die betrekking* het kwaad maar te laten voort- "woelen?"

Reeds vroeger had Dr. H. P. SCHOLTE, in zijn *Nieuwejaars-geschenk aan Nederland* (1847), gezegd:

"Men brengt het niet verder dan woorden en stem- "men, dan redeneringen en overleggingen."

Daarop werd geantwoord:

"Ik herinner, dat ook het woord een daad is; dat "de kracht der waarheid reeds in de getrouwe belijdenis "ligt; dat menigmaal door een enkel geschrift meer "dan door eene gansche reeks van handelingen tot stand "gebragt werd; en dat het in allen gevalle beter is niets "te verrigten, dan te doen wat ongepast en verkeerd, "wat nutteloos en schadelijk is."

(*Over het verwijt van werkeloosheid aan de Christenen in de Kerk*, door Mr. G. GROEN VAN PRINSTERER, 1847.)

De verwijten der *Afgescheidenen*, wegens ontrouw in de handhaving van het regt der gezindheid, zijn evenmin voldoende opgelost, zoo al niet de verdediging tegen dergelijke beschuldigingen behendig ontweken.

Nederlanderachtigheden.

De Nederlander zegt (N° 985), vrij naïf, dat "*de Grondwet*" voor hem onbarmhartig is.

Waarom?

Omdat we, sedert weken en maanden, eene vraag doen, waardoor "de vrienden", naar hun eigen zeggen: "zeer in verlegenheid geraakt zijn."

Wij hebben namelijk herhaaldelijk een antwoord verzocht op de vraag: "Wat is, onder de leiding van den Heer GROEN, tot welzijn van het Vaderland tot stand gebragt?"

De *Nederlander* kan nu "naar de usantiën der periodieke drukpers, eene dergelijke vraag niet geheel onbeantwoord laten."

"Wij geven nu, na zoo lang gedraald te hebben, twee ant- "woorden voor één.

"Het eerste geven wij zelf.

"Niemand onzer vrienden beweert, dat, onder hunne *leiding*, "maar wel, dat naar *de beginselen* die zij voorstaan, het welzijn "van het vaderland beter dan onder vrijzinnigen of ultramontaan- "schen invloed zou worden behartigd.

"Het tweede antwoord ontleenen wij aan de redevoering van "den heer VAN ECK, van 20 Augustus:

"" Ik beschuldig die partij niet dat *zij* niets heeft kunnen ten "uitvoer brengen *want die partij is nooit aan het roer van den* "*Staat geweest.*""

Op onze cathegorische vraag, elzoo een *ontwijkend antwoord.*

Men maakt gebruik van eene woordspeling. Wij zullen daarover *de Nederlander* niet lastig vallen, nu door "de vrienden" wordt erkend, dat door *niemand hunner* beweerd wordt, "dat onder hunne *leiding* het welzijn "van het Vaderland beter dan onder vrijzinnigen of "ultramontaanschen invloed zou worden behartigd."

Maar "de vrienden" beweren dat wel ten aanzien hunner *beginselen.*

En nu vragen wij:

Zet het vernuftig woordenspel eens op zij, en toon ons nu eens aan, met voorbeelden, niet met "eigenaardige" taalwendingen, wat dan, naar de *beginselen* die gij voorstaat, tot welzijn van het Vaderland is tot stand gebragt?

Gij ziet, wij zijn niet zoo "onbarmhartig" als ge wel wilt doen gelooven.

Noem dan eens iets anders dan

de oprigting van eenige secte-scholen,

het tot stand brengen van de kiesvereeniging "*Nederland en Oranje*"

beide nogtans *niet naar uwe beginselen* gesticht, maar naar de *vormen* der door u genoemde revolutionnaire school en naar de *eischen* van den revolutionnairen geest des tijds.

Hier verlieze *de Nederlander*, bij het beantwoorden dezer vraag niet uit het oog, wat in "*de Studiën*", door de N. R. C. medegedeeld, met zoo veel juistheid wordt gezegd:

"In het oog van den heer GROEN zijn de liberale begrippen "niet alleen de hoofdoorzaak van de Staatkundige rampen van den "lateren tijd (*Bijdr. pag.* 61), maar het zoude zelfs volgens hem, "moeijelijk vallen één voorbeeld bij te brengen, dat zij, ik zeg "niet, het geluk der volken bevorderd, maar dat zij het niet "ten eenen male hebben verwoest" [*ib.* pag. 67].

Tegenover zoodanige apodictische uitspraak moge het vergund zijn met bescheidenheid op België, Nederland, Noorwegen, en vooral op Engeland te wijzen. De "verwoesting van het geluk dier volken" is ten minste nog niet aangekondigd. Het schijnt zelfs dat bijv. Engeland sedert de emancipatie der Katholijken, de Reformbill, de maatregelen van ROBERT PEEL, niet ongelukkiger geworden is.

Mag ik op mijne beurt vragen, welk volk tot heden door de antirevolutionaire theorie in geluk en welstand is toegenomen?"

De *Nederlander* (no. 988) verklaart: "Door *ons* (anti-revolutionnairen) wordt geene verandering in de *grondwettige gelijkheid der gezindheden begeerd.*"

Eenige regels later begint een nieuw artikel; en wat is daar te lezen?

De betuiging van het genoegen van de *Nederlander*, dat de *Amsterdamsche Courant* veel waarde hecht aan het oordeel der *Neue Preussische Zeitung*, en de vraag aan de *Amsterdamsche*, of zij, bij het overnemen van een artikel uit die Duitsche Courant, wel op twee fragmenten heeft gelet, die de *Nederlander*, vrij "eigenaardig", niet als naar gewoonte *vertaald*, maar in het *Hoogduitsch* zich haast, weder te geven.

De fragmenten gelden de rigting van het tegenwoordig Ministerie, met opzigt tot de wet op de kerkgenootschappen:

Zij luiden, vertaald, aldus:

"Het kwam er op aan, dat de Regering met wijsheid en harer zware verantwoordelijkheid gedachtig *aan deze reactie* den regten stroom en het regte verloop gaf, dat zij het eerst den *aard* en den *geest* dezer reactie begreep, die een plegtig protest was tegen den "*goddeloozen staat*", tegen de losrukking der oude Nederlanden van den rijken, gezegenden bodem eener lange, van *godsdienstige* worstelingen vervulde geschiedenis."

"Men had dezen geest [*van reactie*] tot bondgenoot moeten nemen en zou dan een christelijken, *protestantschen staat* HERWONNEN HEBBEN, een staat, die ruimte, licht en regt ook voor *Catholijke* Christenen en hunne Kerk zou gehad hebben. — Maar dat wilde men niet. Men dacht slechts op eene verordening van politie en men kon zoo ligt een goed verloren hebben, dat nimmer is terug te vinden."

De *Nederlander* laat daarop onmiddellijk volgen;

"Wij vleijen ons, met het oog op de Natie, dat dit VERZUIM *niet* ONHERSTELBAAR ...

Eenige regels vroeger had de *Nederlander* verklaard:

"Door ons wordt *geene verandering* in de grondwettige gelijkheid der gezindheden beoogd!!"

In eene verdediging der April-beweging, zegt de *Nederlander* (No. 987), sprekende van hetgeen is gebeurd:

"Er zijn niet, als in 1848, *revolutionnaire* demonstratiën geweest. Er was eene Natie die, gebruik makende van een grondwettig regt, aan de Overheid niet de wet stelde, *maar eene nuttige les gaf.*"

Wij vragen:

Is de demonstratie in 1848 te 's Hage bijv. gedaan, meer revolutionnair geweest, dan de, in 1853, door *de Nederlander* goedgekeurde *plegtige optogt* in Utrecht?

Strekten niet beiden, om hulde te brengen aan den Koning?

Wij vragen verder;

Sedert wanneer is het anti-revolutionnaire thema "*Alle magten zijn uit God*" omgekeerd, en wordt door de anti-revolutie *aan de Natie* het regt toegekend, om *nuttige lessen te geven* aan de "door God ingestelde Overheid"?

Behoort hier niet herinnerd te worden aan het bekende: "De anti-revolutionnaire partij laakt, gewoonlijk in een ander wat zij zelve niet schroomt te doen, als haar belang dit meêbrengt"?

Buitenland.

FRANKRIJK.

De keizer en de keizerin denken den 22 dezer naar het Noorden te vertrekken en den 29 in de hoofdstad terug te zijn.

— Bij het gewigt, dat de Oostersche zaken hebben gekregen, treden de binnenlandsche eenigzins op den achtergrond. Intusschen houdt de regering toch het oog gevestigd op den stand der graanprijzen en op de klagten, die van verschillende zijden wegens hare maatregelen van veertien dagen geleden genomen zijn. De prijs van het brood is namelijk alstoen door de regering op 40 centimes het pond als maximum voor ... bepaald, met verrekening van het verschil later ...

bakkers. Daar tegen stond over den maatregel, in 1846 genomen, en welke gelegen was in het uitgeven van bons voor brood, door de stad Parijs aan de arbeidende klassen gegeven, waardoor die klassen hun brood tegen 40 centimes bekwamen. Die maatregel gaf zeker ook tot moeijelijkheden, tot misbruiken aanleiding; doch hij greep toch niet zoo dadelijk in de handels-beweging in, behield het karakter van openbare weldadigheid, ten behoeve van noodlijdenden. De regering schijnt de waarheid daarvan te hebben ingezien, en schijnt nu tot den maatregel van 1846 te willen terugkomen.

— Het regeringsblad behelst een bevelschrift, waarbij de streken van Algerie, die nog onder krijgsgezag waren gebleven, onder het burgerlijk bestuur worden gebragt. Sedert lang was op dien maatregel, in het belang van landbouw, enz., aangedrongen.

Hetzelfde blad bevat ook het berigt dat er eene commissie is zamengesteld, om haar oordeel mede te deelen over alle vraagstukken, betreffende het beheer en het toezigt over de maatschappijen van op den grond gevestigd crediet. Die commissie zal onder het voorzitterschap staan van den minister voor den landbouw en, bij zijn afwezen, van den heer Heurtier, directeur-generaal bij hetzelfde departement.

BELGIE.

Het dagblad van Antwerpen meldt met leedwezen, dat de garnizoenen aan de Beneden-Schelde zeer door de koortsen lijden, zoodat men die bezettingen bijkans alle heeft moeten intrekken.

OOSTENRIJK.

Men verzekert, dat de terugvinding van de Hongaarsche kroon en versierselen te Orsowa, verschuldigd is aan de ontdekking van een stervende, wien door zijn biechtvader de absolutie geweigerd was, indien hij niet aan de regering mededeelde, wat hij van de verduistering dezer kostbare voorwerpen wist. Men denkt, dat de regering, ten einde het Hongaarsche volksgevoel niet te kwetsen, ze niet te Weenen behouden, maar in eene of andere sterke plaats in Hongarije bewaren zal.

LOMBARDIJE.

De Oostenrijksche regering heeft weder eenige verzachting genomen in het besluit, nopens de maatregelen van afsluiting der grenzen, en wel in het belang van den aanvoer van vee uit Zwitserland, daar er hier te lande groot gebrek aan bestaat. Nogtans zal Tessino in die verzachting nog niet in groote mate deelen.

SPANJE.

De geruchten wegens het ontslag van den heer Doral, als minister van marine, hebben zich bevestigd. De heer Collantes, minister van justitie, is voorloopig met de waarneming daarvan belast.

Het hof zou zich den 11 naar het Escuriaal begeven.

TURKIJE.

De onzekerheid betrekkelijk het besluit des Russischen keizers heeft thans opgehouden. Het reeds gister bij geruchte bekende berigt wegens het afslaan van de wijzigingen, door de Porte voorgesteld, heeft zich volkomen bevestigd. Weldra zoude het nieuwe memorandum van Rusland het licht zien, waarin waarschijnlijk de redenen van die weigering zouden worden blootgelegd. Die taak zal het Petersburger kabinet gemakkelijk vallen, daar zijne houding thans bepaalder is afgebakend, dan in het begin en in den loop van de onderhandelingen; het kan nu zeggen, dat het blijk van inschikkelijkheid en matiging gegeven heeft door het aannemen van de voorstellen, door de Weener Conferentie voorgeslagen; dat het er zonder eenige bedenking toe is toegetreden, zelfs toen de voorstellen nog maar op officieuse wijze aan hetzelve waren onderworpen; dat het dus niet aangaat tot wijzigingen te komen, welke Turkije heeft voorgeslagen.

Aan den anderen kant wordt door onpartijdige beoordeelaars de meening geuit, dat, indien Turkije de voorstellen uit Weenen strijdig acht met zijne onafhankelijkheid het toch tegen alle begrip van regt aandruischt, hetzelve die als 't ware op te dringen en wel te meer na de houding, die de bemiddelende mogendheden in de zaak aangenomen hadden.

Hoe dat alles zij, men is thans tot den toestand van voor een half jaar teruggebragt, met dat onderscheid, dat de zaak verslimmerd is; dat er minder kans op eene vredelievende uitkomst bestaat, daar de partijen verbitterd zijn, de Russische krijgsmagt in de Vorstendommen meer en meer vasten voet heeft gekregen en de Turken eene niet minder geduchte magt daartegenover hebben vereenigd; zoodat eene schermutseling op de voorposten ligt ontstaan en de meest bedenkelijke gevolgen hebben kan.

En ook als de oorlog, zooals men zich nog immer vleit, afgewend wordt, kan de vrede door Turkije tot zware offers moeten gekocht worden, vermits Rusland in zijne eischen zeker niet zal verminderen en Turkije daartegen op geene hulp van bondgenooten meer zal kunnen rekenen. Sommige bestrijders van de wijzigingen door de Porte voorgeslagen, meenen, dat het geschil nu ophoudt van Europesch aanbelang te zijn, dat de bemiddelende mogendheden zich terugtrekken en de beide partijen met schikking of het zwaard de zaak kunnen uitmaken. Anderen zien daarin echter voortdurend groot gevaar, daar, indien eenmaal de oorlog in het Oosten mogt uitgebroken zijn, en de tractaten, die den toestand aldaar regelen, eene verandering mogten ondergaan, eene of andere mogendheid in het Westen met hetzelfde regt andere wijzigingen in het europesche staten-gestel zou kunnen vorderen. Men verzekert dan ook, dat in den boezem van het engelsch ministerie verdeeldheid over de aan te nemen houding in dit vraagstuk zou bestaan. Natuurlijk heeft men hierbij te denken aan de meer aan Rusland toegevende staatkunde van de Lords Aberdeen en Clarendon en de daartegenoverstaande van Lord Palmerston. Zeker is het, dat de taal van het blad des laatgemelden ministers zeer afsteekt bij die der meeste overige engelsche dagbladen. De oud-Tory- en de Manchester partijen schijnen zich thans weinig over het ongeschonden behoud van Turkije te bekreunen; de Whigs daarentegen achten dat behoud steeds hoogst-noodzakelijk voor de rust en het evenwigt van Europa.

— De Standard deelt thans het antwoord mede, dat Lord Clarendon op de tweede circulaire van den graaf v. Nesselrode heeft gegeven. Het is van den 16 Julij gedagteekend en is het eerst in een grieksch dagblad verschenen. Het heeft thans alle waarde verloren, na den keer, dien de zaken genomen hebben.

Lord Clarendon bestrijdt daarin de gronden, door het Petersburger kabinet bijgebragt en verdedigt de maatregelen welke dat van St. James ter bescherming van de Porte genomen heeft, waarbij het behoud des vredes op den voorgrond gesteld wordt. Vooral wordt in die engelsche nota aangedrongen, dat er geene gelijkheid hoegenaamd bestaat tusschen de stelling der vloten in de baai van Besika en de tegenwoordigheid van de russische legers in de vorstendommen. »De bezetting van de Vorstendommen (wordt gezegd) is de schending van het grondgebied, dat aan den Sultan behoort, en van het speciaal verdrag, dat dit gedeelte der bezettingen betreft; het is eene inbreuk op het volkenregt waarop de Sultan regt zou hebben te antwoorden met eene oorlogsverklaring en met het aanzoek aan de verbonden vloten, om voor Konstantinopel ter zijner bescherming op te komen.«

De nota besluit met de opmerking dat, indien de oude voorregten behouden worden, Rusland geen wezenlijken grond heeft om zich over den Sultan te beklagen, maar indien Rusland nieuwe voorregten poogt te verkrijgen, Turkije zijnerzijds het regt heeft zorgvuldig den aard van die eischen na te gaan en zoodanig te weigeren, als met zijne onafhankelijkheid en zijne waardigheid zoude strijden.

Men ziet uit dit alles, dat het oordeel over de Turksche zaken in de jongste maanden vrij wat veranderd is.

Het Parijsche blad de *Constitutionnel* zegt deswege:

»Er komen nieuwe verwikkelingen op, zoowel aan de oever van den Bosphorus als aan die van den Donau. Wij hopen nogtans dat bloedvergieten zal worden voorkomen. Wij hadden met de geheele drukpers en de diplomatie gedacht, dat het Oostersche vraagstuk eindelijk beslecht was in den geest des vredes en wel door de aanneming van het Weener ontwerp door Rusland; thans krijgt dat vraagstuk weder een minder bevredigend aanzien. Wij gelooven niet, dat men ergens bepaalde berigten heeft, hetzij over de gevoelens die te St. Petersburg, hetzij over die te Konstantinopel heerschen, en over hetgeen aan beide zijden van den Donau voorvalt. Maar wij moeten erkennen, dat de verschijnselen zoodanig zijn, dat zij veel van dat vredelievend karakter verloren hebben, hetwelk de laatselijk uit het Oosten ontvangen tijdingen hadden.

»Wij moeten de toedragt van zaken doen kennen, zoo als ons die wordt medegedeeld. En dan bewijzen de jongste brieven uit Konstantinopel, waarvan wij maar een flaauw uittreksel hebben medegedeeld, dat er in den boezem der muzelmansche bevolkingen eene soort van gisting heerscht, welke tot den oorlog overhelt, en niet zoo zeer bij de verhevene Porte, als in de volksdenkwijze. Het volks- en godsdienstig gevoel beide drijven de Turken tot de worsteling aan. Die geestgesteldheid des volks boezemt den Divan bezorgdheid in, en men spreekt dan ook van een manifest, door den Sultan uit te vaardigen, waarbij de stelling van de Porte ten opzigte harer onderdanen en de buitenlandsche mogendheden zou werden blootgelegd.«

De *Post-Zeitung* van Frankfort heeft brieven van de oevers van den Donau, volgens welke Omer-pacha zich in eenen hoogstmoeijelijken toestand bevindt; zijne troepen hem tot den strijd aansporen, en hij die geestdrift niet wil bedwingen, doch aan de andere zijde de verantwoordelijkheid niet op zich darft nemen van het openen van vijandelijkheden, waardoor Turkije en Europa aan de grootste gevaren worden blootgesteld en de diplomatie voor goed met de Porte zal breken.

VEREENIGDE STATEN.

Er zijn berigten uit New-York, van den 30 Aug.

De gezantschapspost in Frankrijk was aan den heer Cobb, gouverneur van Virginie, aangeboden; doch men wist nog niet of hij die betrekking wilde aannemen.

De gezant der Ver. Staten te Mexico was den 21 Aug. in de hoofdstad aldaar aangekomen.

— Een buitengewoon voorbeeld van hoogen ouderdom is zekere jufvrouw Singleton, woonachtig te Williamsburg, in den staat van Zuid-Carolina, die thans in haar 131ste jaar is; behalve het gezigt, dat zij in haar 99ste jaar door de mazelen verloor, bezit zij nog al hare geestvermogens en overige zintuigen.

BUENOS-AYRES.

Uit Montevideo verneemt men, dat de zaak van Urquiza als geheel verloren moet beschouwd worden, ja, dat de generaal waarschijnlijk in handen van de troepen van Buenos-Ayres zal vallen. Al zijne schepen zijn tot zijne tegenstanders overgegaan en van de landzijde is hij zoo goed als omsingeld. De handel te Buenos-Ayres begint te herleven.

MEXICO.

Het regeringsblad wederspreekt op de stelligste wijze alle geruchten, welke in de Ver. Staten geloopen hebben over het bondgenootschap van Mexiko met Spanje en Engeland, ten einde Cuba tegen eene inbezitname van de Ver. Staten te beschermen en Mexiko met Spanje, op eenen of anderen voet, te hereenigen. Het blad voegt er bij, dat de betrekkingen van Mexiko met het buitenland op den besten voet stonden, en de regering de bedoeling had om ze daarop te houden, voor zoo verre de waardigheid des lands slechts toeliet, en er geene bedreigingen tegen zijne regten gedaan en schade aan de wettige belangen des lands toegebragt wierden.

Men hoopt spoedig te vernemen hoe het met het geschil betrekkelijk het bezit van de vallei van Mesilla gesteld is, waaromtrent de Ver. Staten eischen hebben doen gelden. De nieuwe gezant dier Staten zal zich eens met die zaak hebben bezig te houden.

Binnenland.

's Gravenhage, 15 September.

Het Staatsblad n°. 95 bevat de wet van 7 September jl., tot tijdelijke instandhouding van eenige wetten en verordeningen in het hertogdom Limburg.

Het Staatsblad n°. 96 bevat de wet van 7 September jl., tot afstand van domeinen ten behoeve van een ziekenhuis te Leyden.

Het Staatsblad n°. 97 bevat de wet van 8 September jl., tot regeling van het Fonds van Consignatien.

Het Staatsblad n°. 98 bevat de wet van 8 September jl., tot wijziging der in den Molukschen Archipel bestaande beperkende bepalingen met opzigt tot den handel en de scheepvaart aldaar.

Het Staatsblad n°. 99 bevat de wet van 9 September jl., nopens sluiting van het Kanaal van St. Andries.

Het Staatsblad n°. 100 bevat de wet van 9 September jl., tot duurzame regeling van het beheer der gelden wegens verstrekkingen.

Door den Minister van Marine zijn met den 21sten dezer benoemd tot adelborsten bij de Koninklijke Akademie voor de Zee- en Landmagt, voor de eigenlijke zeedienst: J. G. Egter, G. A. L. de Haan; E. F. Jochim; A. G. F. de Petit, G. Kruijs; L. D. A. Fontein; W. van Oorschot; D. M. G. de Swart, G. J. W. Hooghwinkel; en C. J. Marinkelle.

Het staatsblad N°. 102, bevat *de wet van 10 Sept. jl. tot regeling van het toezigt op de onderscheidene Kerkgenootschappen.*

De Koning heeft de wet *in het Kamp bij Zeist* bekrachtigd; de Minister Donker Curtius heeft haar gecontrasigneerd.

Z. M. heeft tot Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, gedurende de zitting van 1853 — 1854 benoemd den heer mr. J. A. Philipse, lid dier Kamer.

Men verneemt, dat Z. M. de koning den heer Mr. W. H. van Voorst heeft benoemd tot voorzitter in de arrondissements regtbank te Haarlem.

* Ingevolge art. 98 der Grondwet (houdende bepalingen, dat de leden der Staten-Generaal een bezoldigd staatsambt aannemende, of bevordering in de burgerlijke dienst verwervende, ophouden leden der kamer te zijn, maar dadelijk weder verkiesbaar zijn), zal de heer Mr. W. H. van Voorst, benoemd tot president der arrond. regtbank te Haarlem, zich als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan eene herkiezing moeten onderwerpen.

* In de residentie is aangekomen en aan het hotel *de l'Europe* afgestapt Jhr. R. H. O. Sandberg, lid van gedeputeerde Staten van Limburg, komende van Maastricht.

Bij de plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt te Rotterdam zijn aangegeven op 14 Sept.: 60 cholera-lijders, 8 hersteldeu en 32 overledenen.

* Naar men verneemt zal ter gelegenheid van het 25 jarig priesterschap van den zeer eerwaarden heer Henricus Antonius Opdenkamp pastoor der St. Antonius kerk op de Prinsessegracht alhier, aanstaanden maandag den 19 dezer des voormiddags ten 10 ure, in dezelve door Zijn Weleerwaarde, eene plegtige dienst worden gevierd. — Onder de muzijkstukken, welke door het zang-collegie dier kerk met groot orchest zullen worden uitgevoerd, behooren de solomneele mis van Vincenzo Righini, de Te Deum van Tomaschek enz.

* Men verneemt dat Z. M. heeft goedgekeurd de statuten eener te Kampen opgerigte gaz-maatschappij, waarvan de directie te 's Gravenhage zal worden gehouden door den directeur Dr. L. J. de Jongh.

Te Haarlem heeft de gemeenteraad tot wethouder benoemd den heer Fontein, die verklaard heeft zich betreffende de aanvaarding dezer betrekking te willen bedenken.

Eergisteren arriveerde te Rotterdam met de stoomboot No. 22 wederom een aanzienlijk getal landverhuizers uit Duitschland. De conducteur, die hen vergezelde, wees hun een logement aan, waartegen vroeger en ook nu de logementhouders zich verzetten, daar ook zij een gedeelte wilden logeren, en toen dit niet goedschiks plaats vond, bragt een der logementhouders den conducteur een slag toe, dat hem het bloed uit neus en mond stroomde. De politie kwam terstond tusschen beide en voorkwam ernstige tooneelen

Gister morgen heeft Z. M. de Koning de legerplaats bij Zeijst verlaten en zich naar Utrecht begeven; vooraf heeft Z. M. eene legerorde gegeven, waarbij aan de troepen in en om de legerplaats vereenigd, HD. zeer groote tevredenheid wordt kenbaar gemaakt, zoo over de wijze van dienen, als over de goede discipline, tenue-proprieteit, de orde en bedaardheid, welke bij de excercitiën, zoowel met als zonder vuur, door hen waren in acht genomen.

Bij het aantreden voor de morgen-exercitien, werd deze order aan de manschappen, kompagnie'sgewijze, voorgelezen, en werd dit bewijs van koninklijke tevredenheid, van af den regter- tot den linkervleugel van het kamp, met een daverend *leve de Koning!* beantwoord.

Op den 12den had de eerste proefrid plaats op den Aken-Maastrichtschen spoorweg van Maastricht naar Valkenburg, en in de eerste dagen van de volgende maand zal de opening van den geheelen weg plaats hebben, bij welke gelegenheid men groote feesten verwacht. Op den 13den zijn de heeren Jhr. Sandberg en Clermont, leden der Nederlandsche directie, uit Maastricht naar onze stad vertrokken, ten einde Z. M. den koning uit te noodigen daarbij tegenwoordig te zijn en verder nog eenige schikkingen met de regering te maken. De voorbereidende werkzaamheden van den spoorweg naar Hasselt worden ook met ijver voortgezet.

Men schrijft van den 12den dezer uit Leeuwarden:

Het prov. geregtshof van Friesland heeft eene aanbevelingslijst opgemaakt van zes kandidaten ter vervulling van eene der drie vacatures in dat collegie. Op die lijst komen de navolgende heeren voor: 1°. Mr. C. Sleeswijk Vening, regter bij de arrond. regtbank te Leeuwarden; 2°. Mr. C. C. C. Warmolts, procureur bij het Hof; 3°. S. W. Tromp, mede procureur bij het Hof; 4°. Jhr Mr. S. W. A. H. van Beijma thoe Kingma, regter in de arrond. regtbank te Leeuwarden; 5°. Mr. C. J. van der Veen, lid der Ged. Staten van Friesland en 6°. Mr. G. E. le Maire, regter in de arrond. regtbank te Heereveen.

Ons schrijft men uit Breda:

Naar men van goederhand verneemt, heeft het Collegie van Curatoren over de Latijnsche scholen alhier, aan wien de quaestie omtrent de oprigting binnen deze stad van een stedelijk Gymnasium was onderworpen, zich ten gunste daarvan verklaard, en eenparig het gevoelen uitgebragt, dat zoodanige instelling in het belang van het onderwijs en in dat van de stad zelve, als allezins doelmatig en wenschelijk mag worden beschouwd.

Men verwacht alsnu spoedig de beslissing door onzen gemeenteraad van eene zoo belangrijke plaatselijke aangelegenheid, welke reeds sints lang het onderwerp van zijne beraadslaging heeft uitgemaakt, en men hoopt, dat die beslissing overeenkomstig het gevoelen van heeren Curatoren wezen mag; want reikhalzend mag men zeggen, wordt de oprigting van een gymnasium binnen deze stad door de ingezetenen te gemoet gezien, waarvan vele thans om verschillende redenen, te regt of ten onregte, vermeenen, hunne kinderen naar andere plaatsen of kostscholen te moeten zenden tot het ontvangen van soliede en tevens minder kostbaar lager onderwijs dan hier in den regel gegeven wordt.

Geene bedenking van financiëlen aard kan nog het oprigten van een Stedelijk Gymnasium alhier in den weg staan, immers aan voldoende lokaliteit daartoe is bij ons voorzeker geen gebrek; de uitgaven aan docenten zullen ongetwijfeld, zoo al niet aanvankelijk, dan toch zeker later, uit de schoolgelden van een groot getal leerlingen, hetwelk men met reden mag verwachten dat daaraan deel zal nemen, rijkelijk kunnen worden gevonden, en daarenboven is men het er ook algemeen over eens, dat onze stad genoegzame kundige en ervaren onderwijzers bezit, aan wie niet alleen de zorg voor de onderscheidene leervakken in een Gymnasium met volkomen gerustheid kan worden opgedragen, maar die ook van hunne zijde gaarne een beroep bij zoodanige nuttige instelling, tegen een matig salaris, zich zullen laten welgevallen.

De behoefte aan een goed Gymnasium wordt hier overigens zoo zeer gevoeld, dat men er reeds is op bedacht geweest, hangende de deliberatie daarover bij den gemeenteraad, zoodanige inrigting voor particuliere rekening en onder de leiding van een bijzonder persoon tot stand te brengen, waaraan echter, om eene bepaalde reden geen gevolg is kunnen worden gegeven. (*N. N. B.*)

Den 15den zal van het Nieuwe Diep zeilen Z. M. instructie-brik de *Zeehond*, kapt. luit. ter zee Escher, bestemd tot het doen van een kruistogt naar de Middellandsche zee; dit vaartuig zal nog gevolgd worden door de oorlogs. schoener *Macasser*, luit. ter zee 2de kl. Klerck. Het eerstgemelde schip zal met het eskader in het begin van Januarij a. te Nieuwe Diep teruggekeerd zijn, terwijl de *Macasser* gedurende 1½ jaar in de Middelandsche zee gestationneerd blijft.

De bijenhouders in Drenthe getuigen eenparig, dat zij in vele jaren niet een zoo ongunstig saizoen hebben gehad. Aan het uitbreken van honing van eenig belang valt niet te denken.

Men deelt gunstige berigten nopens den oogst in Friesland mede; de graansoorten vallen vrij gunstig uit de boekweit is zeer voldoende; de aardappelen blijven echter hoog in prijs, ofschoon de ziekte geweken is, dewijl de voorraad, vooral van de eerste soort, zeer gering is. Het vlas is tegen de verwachting min gunstig uitgevallen. Het vee is duur en rijst nog steeds in prijs, voornamelijk door den sterken uitvoer naar Engeland.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

Zoo zeer ik sympathiseer met de denkwijze die dagelijks in Uw Blad geuit wordt, met name wat de kerkelijke wet en de politieke aangelegenheden betreft, zoo weinig kan ik mij vereenigen, met hetgeen U somtijds als op handel betrekking hebbende, te lezen geeft. Voornamelijk heb ik het oog op den in Uw blad van heden no. 94 voorkomende brief van Uwen Correspondent te 's Bosch, die of onkunde verraadt of blijken geeft van veranderde en bekrompen begrippen. Men leest daarin, na van hooge graanprijzen gesproken te hebben: „Waaraan toch is zulks toe te schrij„ven? Zeker geenszins aan gebrek van levensmiddelen; „want er wordt in overvloed aangebragt, maar wel, naar „onze overtuiging, aan een volkomen monopolie onder de „graanhandelaars." Dus is naar zijn begrip de rijzing der graanprijzen geen gevolg van een kleinen oogst in dit land en in andere landen, maar een *mouvement spontané*, onder de duizende, honderdduizende, ja milioenen landbouwers en graankoopers in Europa, onder menschen die zich nimmer gezien noch gesproken hebben, die over geheel Europa verspreid en in geene relatie tot elkander staan. Zij hebben allen te gelijk als bij ingeving een zekere trek tot hooge prijzen voor hun product gekregen en ziedaar de rijzing geboren ten nadeele van millioenen gebruikers! Men behoeft geen koopman te zijn om het ongerijmde daarvan in te zien; lag het onder het bereik van landbouwers en kooplieden om de prijzen te bepalen, men zou die ieder jaar hoog zien, maar zij hebben dit evenmin in hunne magt als de uitslag van den oogst zelf. Dat Belgische en Fransche bladen, ja zels de Fransche regering zulke begrippen aan den dag leggen, misschien nog van *acapareurs* droomen, laat zich begrijpen, maar in een land als het onze, waar begrip van vrijen handel en van économie politique bestaat, is zoo iets ondenkbaar en zou hoogstens in de *Amsterdamsche Courant*, niet in een liberaal dagblad te huis behooren. Eene rijzing der granen vindt nimmer plaats, dan wanneer er werkelijk minder dan gewoonlijk geproeid is; wel kan eene rijzing overdreven worden even als eene daling der prijzen, doch nimmer is dit van langen duur, en heeft alleen zijn grond in de onzekerheid over het *ware* bedrag van den oogst, nimmer in manoeuvres, die in een zoo uitgebreid handels-artikel als granen onuitvoerbaar zijn. Er is geen natuurlijker en heilzamer middel ter voorkoming van gebrek, dan vroegtijdige hooge prijzen. Eensdeels beperken zij het gebruik en anderdeels maken zij den aanvoer uit verwijderde streken mogelijk.

Amsterdam, 13 September. K.

Correspondentie.

Het stuk uit Buggenum is voor plaatsing niet geschikt.

Het artikel over «latijnsche scholen» van een onzer correspondenten uit 's Bosch zal geplaatst worden, zoodra wij het aangekondigde *vervolg* zullen hebben ontvangen.

De Heer B. heeft gelijk. Het onderschrift «*Een Roomsch Catholiek*» is bij vergissing onder zijn stuk gedrukt; het was voor een ander artikel bestemd.

Gaarne, als de waarheid bovenal lief hebbende, willen wij de rectificatie plaatsen, ons toegezonden over het gebeurde te Veendam.

De geeerde schrijver vergunne ons slechts, vooraf zijn naam te mogen noemen, althans aan den oorspronkelijken schrijver van het berigt, dat nu in allen deele wordt tegengesproken. De schrijver zal met ons de moeijelijkheid inzien waarin eene redactie zich bevindt, om zich vòòr de plaatsing van de waarheid der aan haar toegezonde nieuwstijdingen te vergewissen

Advertentiën.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 15 September 1853.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned. W. Schuld	2½	62[illegible]	[illegible]		
Dito Certificat.	3	75[illegible]/16	[illegible]		[illegible]
Dito dito	4	94½ 11/16 11/16	Dito 1828/1829	5	107¾
O. I. Leening.	4		Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	3½		Dito Dito	4½	
Hand.-Maats.	4½		Dito *Hope*	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz.*	4	91½
Certificaten.	2½		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild.*	2½	52	Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito.	6	
Obligatien.	3		**Polen.**		
Spanje.			Obligatien	4	
Nieuwe	1	22 1/16 ¼	**Oostenrijk.**		
Dito Buitenl.	3				
D° Binnenl. 6/m.	3	42 1/16 ⅛			
Bew. Sp. Com.		5 13/16 15/16	Metalliek	5	80⅜ 9/16
Amort. Schuld.		[13/16]	Dito bet. Amst.	5	93¾ ⅞ ⅞
Portugal.			Dito letter B.	5	93¾ ⅞ ⅞
Londen nieuwe.	3	39 13/16 [illegible]	Dito 1847	2½	40¾ 41⅝
Dito uitgest.	4	[illegible] 39 13/16	Dito 1851/1852	2½	41⅜ ½

Ned. Haarlemmerm. 5 pct. 101½; Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. 97⅞; Mex, te Lond. 3 pct. 23¾, 4⅛, 4; dito Oub. 23½, 11/16, ⅝; Gren., te Lond. p. s. 100. 2½ pct. 21 3/16, 1/4; dito Uitg. 9.

De markt was heden over het geheel williger door dekking van contramine, welke heden zoo wel in Binnenl. als Buitenl. effecten plaats had. — Men wil dat ook hooger Londensche koersen van heden ontvangen zijn.

FRANKFORT, Woensdag, 14 Sept. 5 pct. Metal. 84⅝; Bankaktiën 1470; Loten fl. 250 126; 1 pct. Spanje 22⅜; 3 pct. dito 42⅜; wissel op Weenen 108½.

De markt was op nieuw zeer flaauw gesteund.

LONDEN, Woensdag, 14 Sept. Consols op t. 95½; Mexico N. 3 pct. 24⅛; Grenada 2 pct. 21; dito Uitg. 8½; Peru 4½ pct. 73 à 76; Spanje 1 pct. 21¼; Certificaten 5½; Passive 4½; Ecuador 4⅝; Rusland 4½ pct. 100; dito 5 pct. 113; Portug. 4 pct. 42; Holl. 2½ pct. 63¼; dito 4 pct. 97¼; Sardinie 5 pct. 93.

PARIJS, Woensdag 14 September. Fr. 4½ pct. ex c. 100.60; dito 3 pct. op t. 76.55; Sp. Binn. 3 pct. 42¼; dito 1 pct. 22; Belgie 4½ pct. 99; Russen 4½ pct 99¼.

WEENEN, Woensdag 14 September. Metal. 1852 5 pct. 92⅞; dito Ltt. B 108; Lot. fl. 250 136¼; Lomb. Ven. 98; Bankactien 1328; Zilver 9⅞; wiss. Londen 10.47; Parijs 130.

De beurs is laag. Het geld is schaars.

MADRID, Zaturdag, 10 September. Spanje 3 pct. 4[illegible]; dito 1 pct. 23¾; Certificaten 4.